

Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας: «Φροντίζουμε για τη διαφύλαξη και την εμπέδωση της ενότητας της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας»

Στα πλαίσια της τηλεοπτικής εκπομπής «Εκκλησία και κόσμος», στις 17 Ιουλίου 2010, ο Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας απάντησε στις ερωτήσεις του συνπαρουσιαστή της εκπομπής Ιβάν Σεμιόνοφ, αναφερόμενος αναλυτικά στη δράση του ΤΕΕΣ ως υπηρεσίας αρμόδιας για την εξωτερική πολιτική της Εκκλησίας.

Ένας Ορθόδοξος χριστιανός έρχεται σε επαφή με το έργο του ΤΕΕΣ ή τους καρπούς των έργων Σας στο επίπεδο της καθημερινής του ζωής;

«Βεβαίως και έρχεται, και αυτό αφορά ιδιαίτερα όσους μένουν στο εξωτερικό μακριά ενώ ορισμένους και σε χώρες της Κοινοπολιτείας των Ανεξαρτήτων Κρατών. Παραδείγματος χάριν, οι σχέσεις Ορθοδόξων και Ρωμαιοκαθολικών, ή Ορθοδόξων και Διαμαρτυρομένων: δεν πρόκειται μόνο για τις σχέσεις στο επίσημο επίπεδο. Πολλοί Ορθόδοξοι μένουν σε χώρες όπου επικρατεί η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, ή σε χώρες, όπου η πλειοψηφία των κατοίκων ανήκουν στο Προτεσταντικό δόγμα. Αυτό έχει ως συνέπειες τους μικτούς γάμους, την επικοινωνία με τους εκπροσώπους των άλλων δογμάτων ή άλλων χριστιανικών ομολογιών στα πλαίσια της εργασίας. Δεν ζούμε σε ένα κόσμο απομονωμένοι ο ένας από τον άλλο. Το ΤΕΕΣ ασχολείται με ολόκληρο αυτό το ευρύ φάσμα ζητημάτων, που αφορούν στις σχέσεις μεταξύ της Εκκλησίας και του έξω κόσμου, συμπεριλαμβανομένων και των άλλων χριστιανικών ομολογιών».

Ποιες είναι οι προτεραιότητες του υπό την Προεδρία Σας Συνοδικούς Τμήματος;

«Πρώτα από όλα, φροντίζουμε για τη διαφύλαξη και την εμπέδωση της ενότητας της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είναι η Εκκλησία μόνο της Ρωσικής Ομοσπονδίας, αλλά επικρατεί στη Λευκορωσία, στη Μολδαβία και στην Ουκρανία, έχει επίσης πολλούς πιστούς σε άλλες χώρες τόσο εντός του μετασοβιετικού χώρου όσο και εκτός. Αρκεί να πούμε ότι σήμερα πάνω από 50% των Επισκόπων της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν είναι Ρώσοι πολίτες. Σε αυτή την περίπτωση, βέβαια, μια από τις σπουδαιότερες αποστολές ολόκληρης της Εκκλησίας, των εκκλησιαστικών αρχών και ειδικά του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων, είναι η οχύρωση των εξωτερικών συνόρων της Εκκλησίας μας και η εμπέδωση της ενότητάς της».

Την εποχή των διωγμών του Χρυσόστοφ το Τμήμα διηύθυνε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικόδημος Ρότωφ. Τι έχετε να πείτε για την μορφή του, βασιζόμενος στην σύγχρονη πραγματικότητα;

«Το αληθινό μεγαλείο αυτού του ανθρώπου συνειδητοποιούμε μόλις σήμερα. Ουσιαστικά διαδραμάτισε τον καταλυτικό ρόλο στον καθορισμό της θέσης της Εκκλησίας μας απέναντι στην Πολιτεία, η οποία σήκωσε ένα νέο κύμα διωγμών κατά της Εκκλησίας. Μεταχειριζόμενος ολόκληρη τη δύναμη του σθεναρού του πνεύματος και της εκκλησιαστικής συνείδησης ο Μητροπολίτης Νικόδημος στάθηκε υπερασπιστής της Εκκλησίας. Τι ακριβώς γινόταν τότε: η κάθε πασχαλινή λιτανεία κατέληγε διαδήλωση άθεων, στους ιερείς πετάγονταν αποσίγαρα, ακούγονταν βρισιές. Για να βάλει τέρμα σε όλα αυτά, ο Μητροπολίτης Νικόδημος εκμεταλλεύθηκε ακόμα και την εξωτερική δράση της Εκκλησίας. Λ.χ. προσκαλούσε τακτικά αντιπροσωπείες από τη Φινλανδία και τη Γερμανία να παρακολουθήσουν την Πασχαλινή ακολουθία, και τίποτε από τα παραπάνω δεν γινόταν ενώπιον των αλλοδαπών. Κατάφερε να δημιουργήσει ένα ολόκληρο σύστημα προστασίας της Εκκλησίας με τη χρήση του ίδιου εξωτερικού παράγοντα, δηλαδή με τη συμμετοχή της Εκκλησίας στη διεθνή ζωή, το διαχριστιανικό διάλογο. Κατάφερε να δημιουργήσει συνθήκες με τις οποίες την εποχή των διωγμών η Εκκλησία όχι απλά να μην μπορέσει να καταστραφεί, αλλά και για να συνεχίσει την ανάπτυξή της. Στον Μητροπολίτη Νικόδημο οφείλεται η προβολή των νέων Επισκόπων όπως ο μέλλον Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος».

Πως εξελίσσονται οι σχέσεις ανάμεσα στις Ορθόδοξες Εκκλησίες σήμερα, είναι προβληματικές; Το Τμήμα πετυχαίνει την αποστολή να υποστηρίξει την ενότητα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας;

«Η Ορθόδοξη Εκκλησία ως ένα ενιαίο σύνολο δεν έχει διαμορφωθεί ως μια ενιαία δομή ή διοίκηση. Διοικητικά αποτελεί, ούτως ειπείν, την συν-Ομοσπονδία των Αυτοκεφάλων (δηλαδή ανεξαρτήτων πλήρως ή μια από την άλλη) Ορθόδοξων Εκκλησιών. Σύμφωνα με το Δίπτυχό μας (ένας κατάλογος Εκκλησιών, τον οποίο αποδέχεται η Ρωσική Εκκλησία) είναι 15, ενώ σύμφωνα με τον κατάλογο. π.χ.

της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως είναι 14. Αυτό το γεγονός και μόνο επιβεβαιώνει ότι μια από τις Εκκλησίες, η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Αμερική, δεν έχει σήμερα την πανορθόδοξη αναγνώριση. Προβλήματα αναφερόμενα μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών δεν έχουν ούτε θεολογικό, αλλά ούτε και δογματικό χαρακτήρα. Έχουν σχέση με το ζήτημα, ποιος πρέπει να διοικεί αυτό ή άλλο έδαφος. Ιστορικά, σε διάφορες εποχές ορισμένα εδάφη αποτελούντο μέρη των διαφόρων κατά τόπους Εκκλησιών. Και σήμερα μπορούν να συνυπάρχουν δυο Εκκλησίες, οι οποίες αμφισβητούν αυτή ή την άλλη περιοχή. Όλα αυτά και ορισμένα άλλα ζητήματα αναφορικά στη συνεργασία με τις Εκκλησίες, ειδικά, στην εκπόνηση της κοινής θέσης πάνω σε διάφορα σύγχρονα θέματα, αποτελούν αρμοδιότητα του Τμήματός μας».

Πως εξελίσσονται σήμερα οι σχέσεις με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως;

«Τη δεκαετία '90 περάσαμε μια πολύ δύσκολη περίοδο στις σχέσεις με το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο μονομερώς προέβη στη δημιουργία της εκκλησιαστικής του οντότητας στο κανονικό μας έδαφος στην Εσθονία. Σχετίζεται με το γεγονός ότι τη δεκαετία '20-30' η Ορθόδοξη Εκκλησία της Εσθονίας ευρίσκετο προσωρινά στους κόλπους του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Εδώ οφείλεται η πλήρης διακοπή των σχέσεων μας με την Κωνσταντινούπολη στο διάστημα μερικών μηνών, οι οποίες εν συνεχεία αποκαταστάθηκαν, αλλά ευρίσκοντο σε τεντωμένο σχοινί. Το Εσθονικό εξακολουθεί να υπάρχει όπως και πριν, και όμως το τελευταίο χρόνο ο Αγιάτατος Πατριάρχης Κύριλλος έκανε μια σειρά κινήσεων προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο ακριβώς για να άρει τη διαμορφωθείσα ένταση και από τις σχέσεις σύγκρουσης και ανταγωνισμού να μεταβούμε στις σχέσεις εμπιστοσύνης και αμοιβαίας κατανόησης. Η ιδέα είναι η εξής, ώστε οι Εκκλησίες να μην επιχειρούν μονομερείς κινήσεις αλλά να δημιουργούν ένα μηχανισμό τακτικών διαβουλεύσεων πάνω σε αυτό ή άλλο θέμα. Βεβαίως η Ρωσική Εκκλησία είναι έτοιμη να παρέχει βοήθεια στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, διότι ευρίσκεται στο έδαφος της σύγχρονης Τουρκίας και κάτω μάλιστα από στενές συνθήκες. Γι' αυτό θέλει βοήθεια και υποστήριξη. Χάρη στην επίσκεψη του Πατριάρχη Κυρίλλου στην Κωνσταντινούπολη και σε ανταπόδοση αυτής την επίσκεψη του Πατριάρχη Βαρθολομαίου στη Ρωσική Εκκλησία, η οποία πραγματοποιήθηκε πρόσφατα, καταφέραμε να προωθήσουμε ουσιαστικά τις σχέσεις αυτές στη θετική κατεύθυνση, και υπάρχει ελπίδα ότι και στο περαιτέρω θα ακολουθήσουν αυτή τη γραμμή».

Σεβασμιώτατε, πείτε μας για την υπό προετοιμασία Πανορθόδοξο Σύνοδο.

«Το Τμήμα μας είναι εκείνος ο εκκλησιαστικός θεσμός ο οποίος θα συμμετάσχει στην προετοιμασία της Πανορθόδοξης Συνόδου. Γύρω της υπάρχουν πολλοί μύθοι. Τακτικά λαμβάνω επιστολές από ανθρώπους, στις οποίες αναφέρεται το εξής, ότι «έρχεται η 8^η Οικουμενική Σύνοδος, η οποία στην πραγματικότητα θα είναι μια ψευδής Σύνοδος, όπου θα προδοθεί η Ορθοδοξία και ακολουθεί η συντέλεια του κόσμου». Συμμετείχα σε μερικές προπαρασκευαστικές συνεδρίες με θέμα την

επικείμενη Σύνοδο. Πρόκειται για θέματα καθαρά τεχνικής φύσης από την άποψη ενός απλού Ορθόδοξου πιστού. Π.χ. ποιος και πως μπορεί να παραχωρήσει το καθεστώς αυτοκεφαλίας (ανεξαρτησίας) η αυτονομίας σε μια ή σε άλλη Εκκλησία. Συζητιέται το θέμα των Ιερών Διπτύχων, δηλαδή, ποια σειρά πρέπει να ακολουθήσουν οι Εκκλησίες κατά τις ακολουθίες, ή πότε να μνημονεύονται οι Προκαθήμενοι των κατά τόπους Εκκλησιών κλπ. Δεν είναι σαφές προς το παρόν, εάν στα πλαίσια της Συνόδου θα συζητηθούν κάποια δογματικά ή ηθικά θέματα. Εν πάση περιπτώσει εάν συγκληθεί, θα εκπροσωπηθούν στη Σύνοδο όλες οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες, και αυτό σημαίνει ότι θα είναι παρόντες οι Επικεφαλής αυτών, οι Επίσκοποι, και δε νομίζω ότι θα γίνει η προδοσία της Ορθοδοξίας εκεί. Μάλλον αυτή η Σύνοδος θα συμβάλει στην ενίσχυση της θέσης της Ορθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο. Ετερόδοξοι δε θα συμμετάσχουν καθόλου, πρόκειται για μια Πανορθόδοξη Σύνοδο. Προ στιγμής δεν έχει προσδιορισθεί ούτε η ημερομηνία, ούτε ο τόπος αλλά ούτε η ημερήσια διάταξη. Επισκεπτόμενος τη Ρωσία ο Παναγίωτατος Πατριάρχης Βαρθολομαίος ανέφερε ότι ελπίζει να τη συγκαλέσει εντός των προσεχών 2 ή 3 ετών, αλλά δεν είναι σαφές κατά πόσο είναι ρεαλιστικό».

Ποιος είναι ο σκοπός της συμμετοχής της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών;

«Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών είναι ένας οργανισμός, ο οποίος περιλαμβάνει πάνω από 300 διαφορετικούς χριστιανικές εκκλησίες: Ορθόδοξες, Ανατολικές Ορθόδοξες (τις λεγόμενες προχαλκιδόνιες) και προτεσταντικές. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία δεν είναι μέλος, αλλά συμμετέχει σε μια Επιτροπή «Πίστη και Τάξη». Ο αποστολή του Π.Σ.Ε. είναι να δώσει βήμα στους εκπροσώπους των διαφορετικών Εκκλησιών, ώστε να μπορέσουν να επικοινωνούν μεταξύ τους και να διατυπώσουν τις θέσεις τους. Στα πλαίσια του Συμβουλίου δεν σχεδιάζεται η δημιουργία καμίας «υπέρ-Εκκλησίας» ή καμίας πανχριστιανικής θρησκείας, ούτε γίνεται κανένα έργο προς αυτή την κατεύθυνση. Για μας η συμμετοχή σε αυτό το φόρουμ οφείλεται πρωτίστως στη δυνατότητα να καταθέσουμε την ορθόδοξη μαρτυρία ενώπιον των ετεροδόξων χριστιανών. Δηλαδή, ουσιαστικά πρόκειται για το ιεραποστολικό έργο. Βέβαια, αυτό το φόρουμ μας παρέχει τη δυνατότητα να ακούσουμε και τους ετερόδοξους μας αδελφούς».